

De reis, de emigratie van jullie pake Dirk Visser en beppe Sieuwke Visser-Hovinga naar Canada.

Ja, lieve Karin, Dirk-Jelmer en Regina, ‘De reis van mijn ouders naar Canada’ dat is de reden waarom ik aan dit boek begonnen ben.

Ik wil jullie de verhalen hierover vertellen, die ik heel vaak van mijn moeder gehoord heb, toen ik nog een schooljongen was.

Mijn oudste zus Rommie was handwerkonderwijzeres op de lagere school op Kollumerpomp. Zij gaf aan de meisjes uit mijn klas les in handwerken, terwijl ik in hetzelfde lokaal sommen zat te maken, terwijl onze meester Braaksma, het hoofd der school, achter zijn bureau schriften zat te corrigeren.

Ik was een schooljongen van ongeveer 11 jaar oud, terwijl mijn 9 jaar oudere zus al handwerkonderwijzeres was op dezelfde lagere school, waar ik naar toe ging.

Een collega van Rommie, de juf van klas 1 en 2 (nu de groepen 3 en 4) ging na schooltijd vaak met Rommie mee om bij ons in huis een kopje thee te drinken.

Deze juffrouw Machteld Visser (geen familie) was verloofd met een soldaat, die in Nederlands Nieuw Guinea zat.

Als hij uit dienst zou komen, wilden ze samen emigreren naar Canada.

Mijn mama, jullie beppe Sjo vertelde aan Machteld haar verhalen over wat zij in Canada, samen met haar man Dirk beleefd had.

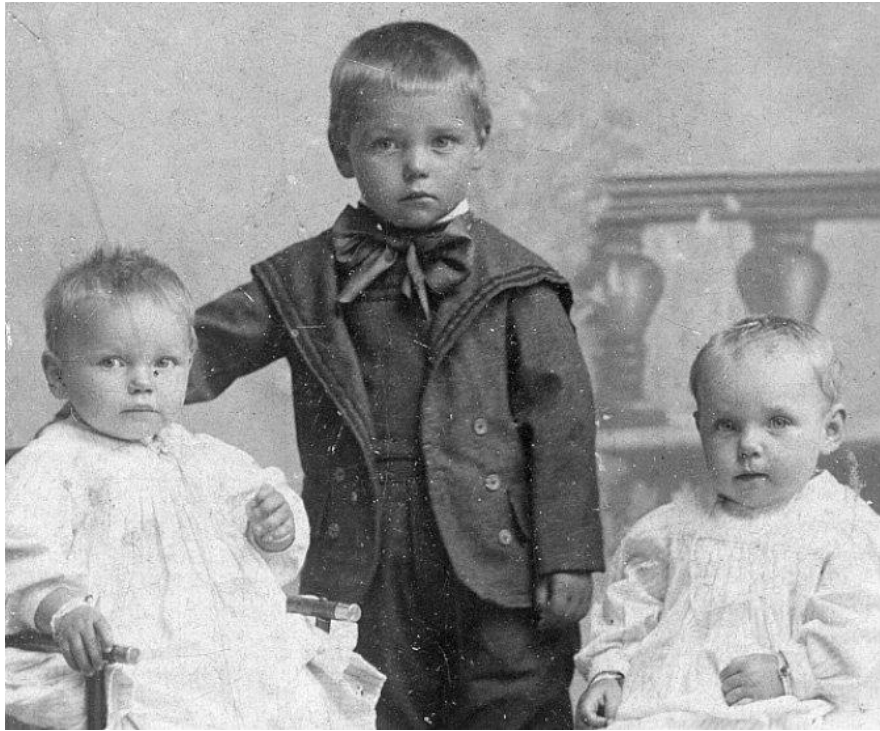
Ik was daarbij en luisterde aandachtig toe.

Eerst ga ik jullie een paar dingen vertellen over de verkering van Durk en Sjo. Jullie weten dat mijn moeder een tweelingzus had. Mijn tante Trien.

Sieuwke (roepnaam Sjo) en Trijntje zijn geboren op 6 december 1903 op een skûtsje in Dokkum. Ze hadden een 3 jaar oudere broer Jan en later kregen ze nog een zusje dat Jantje genoemd werd.

Dokkumer Kleindiep – Geboorteplek van de tweeling Sieuwke en Trijntje Hovinga.

*De tweeling Sieuwke en Trijntje Hovinga met hun broer Jan.
Rechts op de foto is Sieuwke, roepnaam Sjo.*

Toen Sieuwke en Trijntje ongeveer 14 jaar oud waren, verkocht hun vader, mijn pake Andries zijn schip, kocht een vrachtwagen en ging aan de wal in Anjum wonen.

Het huis rechts op de foto, met als achtergrond de kerk, daar kwamen ze te wonen. Achter het huis was een grote loods voor de vrachtwagen.

*Mijn pake Andries Hovinga met zijn vrachtwagen,
waarmee hij van Anjum naar Dokkum en Leeuwarden reed.*

MOTORBOOT ANJUM
Wekelijksche Beurtvaartdienst op: Anjum,
Oostmahorn, Ezumazijl, Dokkum, Leeuwarden
In snelste verbinding met Schiermonnikoog
Ligplaats Leeuwarden Eebuurt - Veerhuis Bakker Tel 1637
Vertrek ANJUM Donderdags v.m. 5.30
Vertrek LEEUWARDEN Vrijdags n.m. 1.30
ONDERNEMER: A. HOVINGA

*Jammer, maar een reclamefolder, zoals deze,
de beurtvaartdienst van Anjum naar Leeuwarden,
heb ik niet voor de vrachtwagen. Zal er heus wel geweest zijn.*

De tweeling Sieuwke en Trijntje (Sjo en Trien) vonden het in Anjum maar niets. De mensen vonden ze niet leuk, ook de jongens niet. Behalve één, nl. lytse Durk van Jan Post. Kleine Dirk was de oudste zoon van postloper Jan Visser.

Pake Jan Visser
in zijn uniform
hij was postloper

*Deze tekst is geschreven door mijn moeder, jullie beppe Sjo.
Een aantal jaren voor haar sterven, heeft ze in haar oud fotoalbum de namen
opgeschreven van de personen die op de foto's stonden.*

En hoe ging het verder met Dirk en Sjo? Jullie raden het al. Tante Trien, die volgens mijn moeder veel spontaner was dan zij, kreeg toen ze 16 jaar was een beetje verkering met lytse Durk, de oudste zoon van Jan Post en zijn vrouw Aaltje.

Mijn moeder was ook verliefd op lytse Durk, maar durfde dat niet aan haar tweelingzus te vertellen.

Op een donkere avond in de maand februari 1921 liep tante Trien over het Stenen Pad de terp af naar beneden, naar haar huis.

De lantaarnpaal bij de Vaart was kapot. In plaats van links af te slaan naar huis, liep zij rechtdoor het water in.

Wie haar uit het water gehaald heeft weet ik niet, maar zij werd levend naar huis gebracht.

Thuis moest zij van de dokter naar bed. Daar op haar bed zei ze tegen de dokter en haar ouders dat ze ging sterven.

‘Nee,’ zei de dokter, ‘je bent gered.’

‘Ja,’ antwoordde ze, ‘maar in het water heb ik Jezus ontmoet. Hij zei tegen mij dat ik nog afscheid van jullie mocht nemen. Maar straks ben ik dood en bij Jezus in de hemel. Dat is goed.’

Diezelfde nacht stierf zij in alle rust en vrede. Ze is maar 17 jaar en 3 maanden geworden.

5 februari 1921

ANJUM, 4 Febr. Hedenavond ruim tien uur had hier een treurig ongeval plaats. Door de duisternis misleid, liep de 17-jarige dochter van den motorschipper A. Hovinga in de dorpsvaart. Op eenigen afstand lag de schipper M. Kuipers, die reeds met zijn gezin te bed gegaan was, maar het ongeval bemerkende, inderhaast met zijn zoon middelen in het werk stelde, de drenkelinge te redden.

Mellin
Na eenig zoeken, gelukte het hun, haar met een bootje uit het water te halen. De pogingen, daarna aangewend, om de levensgeesten op te wekken, gelukten.

De inmiddels geroepen geneesheer gaf hope, dat het nog goed zou kunnen afloopen, maar in den nacht verergerde de toestand dermate, dat ze omstreeks drie

uur in den morgen aan de gevolgen is overleden.

Mijn moeder zei later tegen mij dat haar tweelingzus ongesteld was geweest en van onderen verdronken was. Of dat waar is en ook of dat kan, dat weet ik niet. Ik vertel jullie nu, wat mijn moeder mij verteld heeft.

De begrafenis van tante Trien was heel indrukwekkend. Veel mensen waren aanwezig. Ook lytse Durk, met wie tante Trien een beetje verkering had. Op de begrafenis verloor mijn moeder Sjo haar zakdoekje. Mijn vader Dirk zag dat. Hij pakte dat zakdoekje op en bracht het later naar de tweelingzus van zijn vriendinnetje. Zo is het begonnen.

Mijn moeder had een heel lieve vader. Ja, vader Andries en zijn oudste dochter Sieuwke, dat waren twee handen op één buik. Zijn vrouw, de moeder van Sieuwke, was volgens mijn moeder niet zo lief. Moeder en dochter hadden in die tijd al veel meningsverschillen.

Toen Sieuwke een beetje begon te vrijen met lytse Durk, vond pake Andries dat goed. Maar moeder Romkje vond lytse Durk eigenlijk een beetje te min voor haar oudste dochter. Durk was maar knecht op een boerderij.

Mijn vader Durk wilde net zoals alle andere jongens van het dorp ook tot diep in de nacht bij zijn vriendin zijn. Maar dat mocht niet van vader Andries. Op tijd moesten Durk en Sjo op de zaterdagavond afscheid van elkaar nemen.

Durk werd door zijn kameraden hiermee geplaagd.

‘Verkering uit?’

Nee, maar lytse Durk ging laat op de avond, als hij bij Sjo vandaan kwam, met andere jongens ‘strunjeien’. Een ‘struner’ is een gluurder. Zo vroeg thuis komen, dat kon niet.

Vroeger was het een veel voorkomend gebeuren dat vrijgezelle jongens stiekem naar vrijende paartjes gingen kijken, (gluren) zonder dat die geliefden dat in de gaten hadden.

Lytse Durk ging een keer laat op de avond, nadat hij bij Sieuwke was geweest, met een stel jongens mee ‘strunen’. Omdat het raam een beetje hoog zat, klom Durk op een kippenhok om beter door het raam te kunnen kijken, waar het verliefd stelletje mee bezig was.

Maar o schrik, vertelde mijn moeder dan altijd, zakte hij niet door het dak van dat kippenhok heen! Een luid kabaal van al die wakker geschrokken kakelende kippen was het gevolg. Of de mensen ook te weten zijn gekomen dat het lytse Durk was, die door het dak van dat kippenhok zakte, dat weet ik niet. Heeft mama Sjo mij niet verteld.

Het meisje Sieuwke Hovinga was ook een beetje eigenwijs. Een Hovinga trekje? Ze zei tegen haar vriend Dirk Visser: ‘Lieve Durk, ik houd veel van jou, maar ik wil niet met een boerenarbeider trouwen.’

Om die reden heeft Dirk Visser een toelatingsexamen voor de Kweekschool in Dokkum gedaan.

Op alle vakken haalde hij een dikke onvoldoende. Behalve op Bijbelse en op Kerkgeschiedenis. Omdat hij op die vakken een 8 of zelfs hoger had, werd hij toegelaten tot klas 1 van de Christelijke Kweekschool in Dokkum. Hij kwam in de klas bij allemaal jongens die in het bezit van het MULO diploma waren. Door heel hard werken heeft hij na 4 jaar zijn diploma voor onderwijzer gehaald. De jaren ervoor? Elke zaterdagavond, wanneer hij bij zijn meisje Sieuwke was, dan overhoorde zij hem. Ja, hun verkeringstijd liep niet over rozen.

Dat het niet alleen maar leren en nog eens leren was daar op die oude Kweekschool in Dokkum, blijkt wel uit het krantenartikel op de volgende bladzijde.

Met zijn a.s. schoonvader ging jullie pake Dirk, toen hij nog een kwekeling was, elk jaar naar een soort zeilkamp. Volgens mijn moeder organiseerde papa Dirk dat. Dirk vroeg zijn mede kwekelingen of zij in de grote vakantie ook een aantal dagen met hem mee wilden op de boot van zijn schoonvader.

Of mijn papa Dirk voor die reis dan ook moest betalen, zoals zijn mede kwekelingen dat wel moesten, dat weet ik niet. Wel vertelde mijn moeder mij dat haar vader zijn a.s. schoonzoon stiekem financieel geholpen heeft tijdens zijn studietijd op de Kweekschool.

Ja, vader Andries zag het wel zitten, dat zijn dochter Sieuwke met lytse Durk ging trouwen.

Ook Dirk kon heel goed met z'n toekomstige schoonvader opschieten.

Kwekelingen op 'studiereis' op de boot van jullie overgrootvader pake Andries. De voorste met wit overhemd aan die paling zit te eten is jullie pake Dirk Visser

Anjumer schipper voer vroeger met kweekscholieren over de Friese meren

In het midden van de 20'er jaren verhuurde Andries Hovinga te Anjum gedurende de zomermaanden zo af en toe zijn motorboot 'Anjum' een paar dagen aan een groepje 'aankomende' onderwijzers van de kweekschool uit Dokkum voor een tocht over de Friese meren. Meestal gingen dan ook een paar vrienden van deze kwekelingen mee om de kosten enigszins te drukken. Schipper Andries Hovinga ging niet alleen mee als 'gezagvoerder', doch hij fungeerde ook als menagemeester. Een prachtige boottocht, die van tevoren tot in de finesses was uitgekend, stond steevast op het programma. Aan boord werd in het stro geslapen en de schipper, die behalve menagemeester ook nog een uitstekende kok was, zorgde voor de verschillende maaltijden.

Op zijn boot had hij nl. de beschikking over een kleine kookkachel, die op een vernuftige manier ergens in het ruim

was gemonteerd en die tijdens een deining of sterke golfslag niet kon omvallen.

De trip duurde zo'n 4 à 5 dagen. Men vertrok op zaterdagmorgen en arriveerde meestal 's woensdagavonds weer op de plaats van afvaart. Een enkele keer werd het uitstapje met een dag verlengd en keerde men in de loop van donderdag terug.

In de zomer van 1926, het jaar dat bijgaande foto werd genomen, werd voor de zoveelste keer met het gezelschap een boottocht gemaakt. In Eernewoude werd op een middag gepleisterd. Schipper Andries Hovinga had onderweg een flinke voorraad paling 'georganiseerd'. Op de gepubliceerde foto, gemaakt door de fotograaf Franke uit Groningen, die toevallig op die middag in Eernewoude was om zich voor te bereiden voor het schieten van schoolfoto's, zien we de vakantiegangers lekker smikkelen

van de gebakken aal, die in kommen en schotels werd opgediend en die door de heren uit het vuistje werd verorberd. Slechts een paar namen van het gezelschap konden worden opgespoord.

Op de achtergrond met zwarte schipperspet Andries Hovinga van Anjum. Verder van links naar rechts: onbekend, onbekend, onbekend, Dirk Jan Visser van Anjum, achter hem Jetze Kamerling en vervolgens kwekeling Bosma, Oege Zejl, onbekend, onbekend en geheel rechts Jan Hovinga van Anjum.

Als aardige bijzonderheid kan nog worden vermeld, dat het groepje een prachtig amateur kerkkoortje vormde en waarvoor iedere zomer door de bewoners van Eernewoude een grote belangstelling bestond als het in samenwerking met een kerkelijk mannenkoortje van Eernewoude een auditie bracht in het dorpskerkje.

Misschien vinden jullie het wel leuk om bovenstaande krantenknipsel uit 'DE OUDE DOOS' te lezen.

Schipper Andries Hovinga, dat is jullie overgrootvader, die met zijn zoon Jan Hovinga de kwekelingen van de Kweekschool in Dokkum begeleidde.

Zoon Jan werkte bij zijn vader in de zaak. Hij was geen kwekeling, zoals dit krantenartikel doet vermoeden.

En toen was Dirk Visser uit Anjum na zijn slagen plotseling meester, maar kreeg nergens een baan. Was er ergens in het land een vacature dan waren er wel 300 of zelfs 400 sollicitanten.

Dat jaar van solliciteren, en nergens benoemd worden, ik weet niet wat mijn vader Dirk toen gedaan heeft. Heeft hij weer bij de boer gewerkt? Of was hij in dienst bij zijn schoonvader? Er moest toch geld verdiend worden?

Na een jaar kwam er in Anjum een zekere meneer van der Ark, die voorlichting gaf over emigreren naar Canada.

Deze meneer ontving van elke emigrant een bepaald bedrag van de emigratiedienst. Hij heeft Dirk Visser een baan als onderwijzer in Canada beloofd. Om die reden gingen ook zij emigreren.

Liever waren Durk en Sjo in Nederland gebleven. Ja, en dat was bijna gelukt. In het dorp Anjum werd een onderwijzer gevraagd. Van alle sollicitanten was Dirk Visser ver weg de best kandidaat, vertelde onze tante Eelke ons altijd. Zij was de jongste zus van Dirk en heeft bij hem in Anjum in de klas gezeten, toen jullie pake Dirk als kwekeling met akte daar les gaf, terwijl hij niets verdiende. Kwekeling met akte Dirk Visser zou worden benoemd. Maar plotseling solliciteerde ook het neefje van de hoofdonderwijzer, het neefje van meester Smit. Deze kreeg de benoeming en nam die aan. Of hij daar later ook spijt van heeft gehad, weet ik niet, maar deze man heeft in Anjum een moeilijke tijd gehad. De hele familie van Dirk en Sjo hebben hem later jaren lang tegen gewerkt.

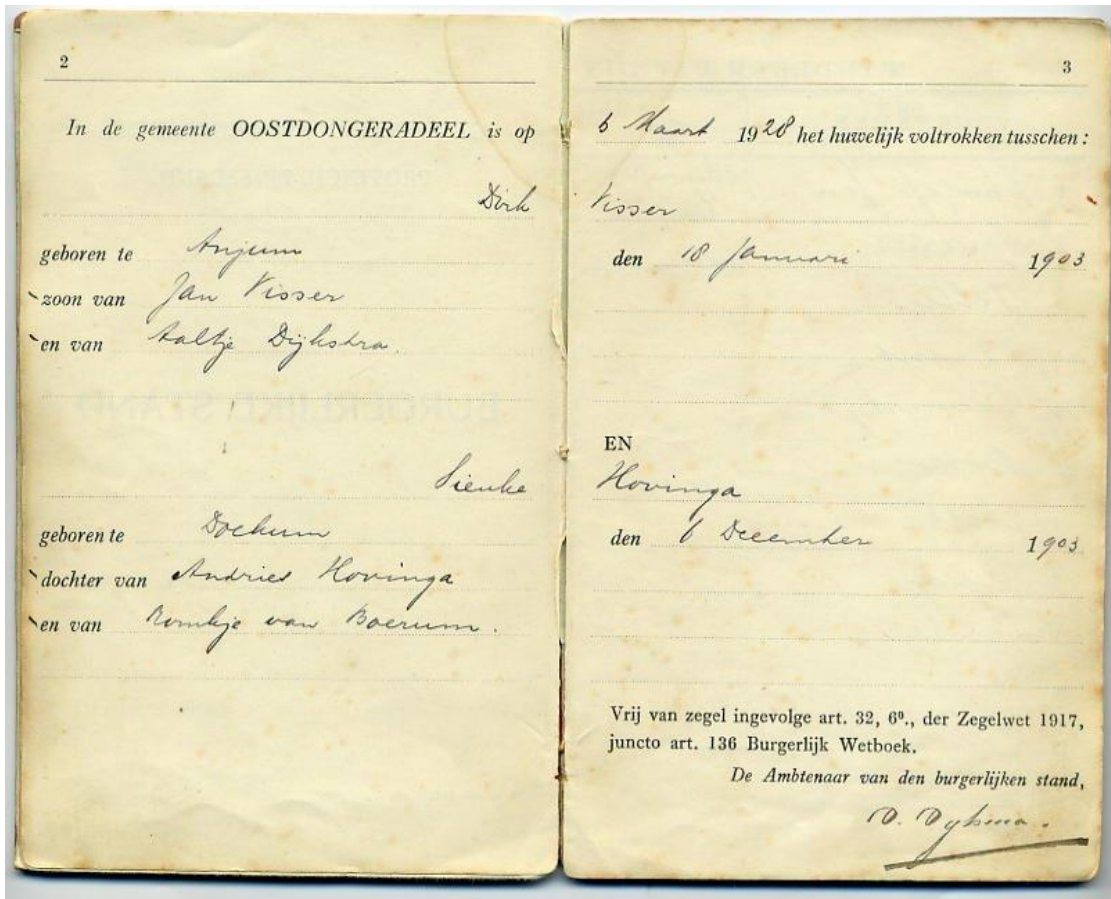
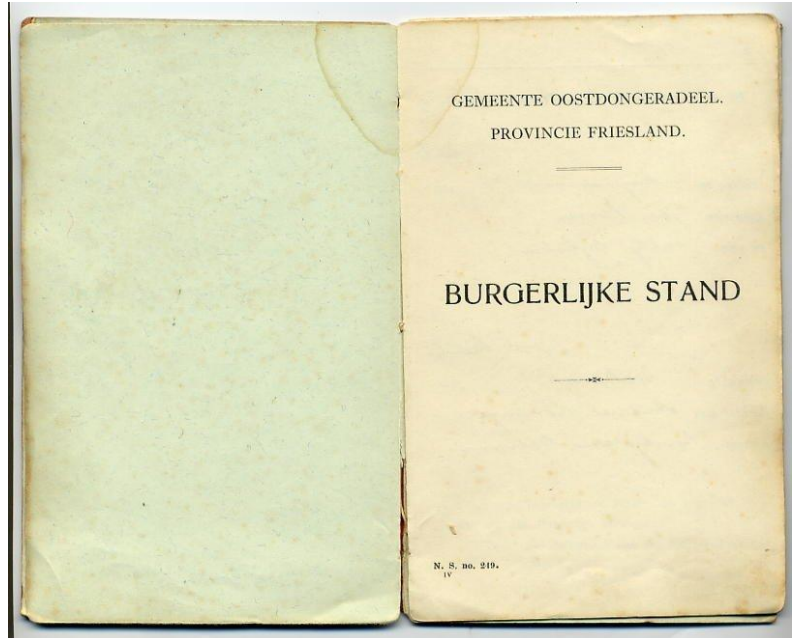
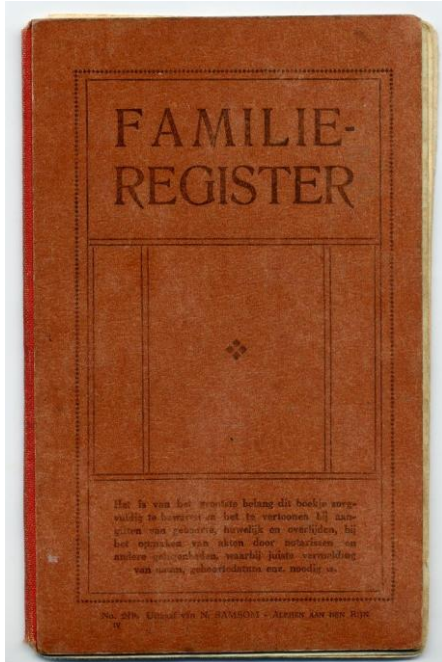
Dirk en Sjo trouwden, voordat ze gingen emigreren.

In de loods achter het huis van pake Andries werd een groot feest gegeven. Mijn mama, jullie beppe Sjo vertelde daar altijd met heel veel plezier over.

*Van de bruiloft zijn jammer genoeg geen foto's.
Deze foto is gemaakt voordat ze naar Canada vertrokken.*

Op het gemeentehuis in Metselawier kregen ze het onderstaande trouwboekje.

4		KINDEREN UIT DIT HUWELIJK GEBOREN.		5	
	VOORNAMEN.	GEBOREN		OVERLEDEN	
		TE	DEN	TE	DEN
1	John of Jan	Winnipeg	18 ^{den} Februari		
		Canada	1929.		
2	Andries	Kallumerhorn	2 Nov' 1930		
3	Jelle	"	2 Jan 1933		
4	Brant.	"	17 Oct. 1934		
5	Rovinkje	"	18 Aug. 1936		
6	Prote	"	11 febr. 1938		
7	Aaltje	"	21 Oct 1939		
8	Erjntje	"	20 juli 1941		
9	Eelke	"	28 Dec 1944		
10					
11					
12					

6

AANTEKENINGEN

INLICHTINGEN BETREFFENDE DEN
BURGERLIJKE STAND

De aangifte van **GEBORTE** moet worden gedaan in de gemeente waar de geboorte heeft plaats gehad, door den vader. Bij gebreke van den vader of bij diens verhindering zal de aangifte moeten geschieden door de genseheeren, heilmeesters, vroedmeesters, vroedvrouwen of andere personen, welke bij de bevolking zijn ingeschreven, en wanneer de moeder buiten hare woning bevallen is, door de evengenoemde personen of dienszins, te wien huize zij bevallen is.

De aangifte moet geschieden in tegenwoordigheid van twee meerderjarige, in het Rijk wonende manspersonen, binnen drie dagen na de bevolking, Zondagen en daarmede gelijkende dagen niet medegerekend. Met den Zondag worden ten deze geteld de Nieuwjaardag, de Christelijke tweede Paasch- en Friskterdagen, de beide Kerstdagen, de Heuskaardag en de verjaardag des Konings (der Koningin); dus moet b.v. van een kind, dat op Maandag geboren is, de geboorte-aangifte uiterlijk op Donderdag van dezelfde week worden gedaan, voort een kind echter geboren op Vrijdag, dan zal de aangifte daarvan moeten geschieden uiterlijk op Dinsdag d.a.v.

Kinderen, levenloos ter wereld gekomen of overleden vóór de geboorte-aangifte, worden als levenloos aangegeven. Dit moet geschieden door twee meerderjarige, binnen het Rijk wonende manspersonen.

De akte wordt in de sterfregisters ingeschreven, zonder dat daardoor eenigermate zal zijn beaist, of het kind levend dan wel dood is ter wereld gekomen.

De aangifte van **OVERLEDEN** wordt gedaan in de gemeente waar het overlijden plaats vond, door twee meerderjarige, binnen het Rijk wonende manspersonen, onder opgaf van:
1° plaats, dag en uur van het overlijden;
2° voornamen, naam, oorsprong, beroep, geboorteplaats en woonplaats van den overledene;

Van de hiervooren vermeldde echgenooten is de man overleden:
te Kallumerhorn den 26 Jan 1952
de vrouw overleden:
te Kallumerhorn den 25 november 1950

AANGIFTE VOOR HET BEVOLKINGSREGISTER

Bij vestiging in de gemeente moet daarvan ten spoedigste aangifte worden gedaan ter secretarie, onder overlegging van een verbaalsijet.

Bij vertrek uit de gemeente moet men ter secretarie een verbaalsijet overgeven.

Bij verhuizing binnen de gemeente moet daarvan ten spoedigste aangifte worden gedaan ter secretarie.

Eik hoed van een geval moet ten spoedigste ter secretarie kennis gevev van ieder persoon, die in dat geval wordt opgenomen of dat verlat, inwonende dienboden daaronder begrepen.

Wie een en ander naakt, kan getraet worden met hechtenis of geeldboete.

8

3°. voornamen en naam van den anderen echgenoot, indien de overledene gehuwd, van vroeger echgenooten, indien de overledene weduwnaar, weduwe of gescheiden echgenoot was.

4°. voornamen, namen, beroep en woonplaats der ouders van den overledene.

BEGRAVING mag niet vroeger dan 36 uren en niet later dan op den vijftien dag na het overlijden geschieden, is dus Maandagavond om 5 uur iemand overleden, of een kind levenloos ter wereld gekomen, dan mag de begraafing van het lijk niet geschieden vóór Woensdagmiddag 9 uur of al Zaterdag van een geneeskundige, schriftelijk oordeeling van deen bepaling verleen.

Vóórkaart de geneeskundige, dat bepoediging of uitsel der begraafing noodig is, dan kan het begraafen op een vroeger of later tijdstip, dan hiervooren is vermeld, door den Burgemeester schriftelijk worden gelast.

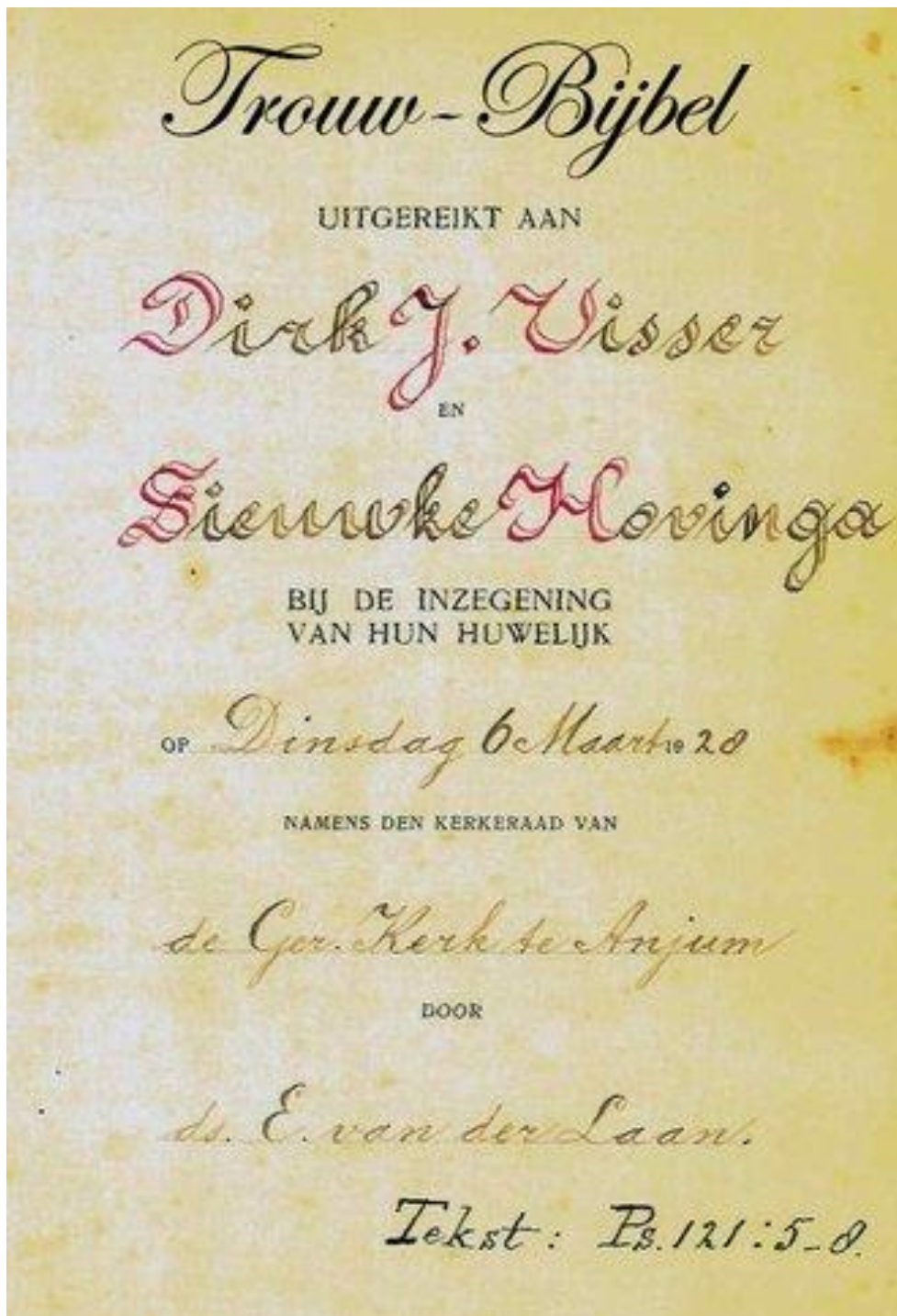
Wanneer er tekenen of aanduidingen van een geweldigen dood aanwezig zijn, of andere omstandigheden dien doen verhoeden en de Officier van Justitie of de Rechercommissaris, niet het gerechtelijk onderzoek helan, schriftelijke toestemming heeft gegeven, welk stuk aan den Ambtenaar van den burgerlijken stand moet worden vertoond.

Het **verlijk** het begraafen wordt door den Ambtenaar van den burgerlijken stand niet verleen, dan wakt hem is ter hand kundige. Bij gebreke van zoodanige verklaring, ook voor levenloos aangegeven kinderen getoverd, wordt de dooschouwe verricht en de verklaring afgegeven door een geneeskundige, daartoe door Burgemeester en Wethouders aangewezen.

Uit een en ander volgt, dat het wenschelijk is, de aangifte van overlijden zoo vroeg mogelijk te doen plaats hebben.

Wat mij in dit trouwboekje opvalt is hoe de naam van mijn moeder geschreven is. Altijd zei mijn mama Sjo dat haar naam Sieuwke met een w erin geschreven moest worden. Gekscherend zei ze dan: 'Dat is belangrijk voor de erfenis.' En nu zie ik in het trouwboekje dat haar officiële naam Sieuke is. Vreemd. Jammer dat ik haar geboortebewijs niet heb. Zou die ambtenaar van de burgerlijke stand in Metselawier een fout gemaakt hebben? Of zou ze echt Sieuke geheten hebben? In de trouwbijbel staat haar naam wel met een w. Ook op haar grafsteen staat haar naam met de letter w erin.

In de Gereformeerde Kerk in Anjum kregen ze een bijbel.
Het mooi geschreven voorblad staat hieronder.

Na de bruiloft de reis op een stoomboot naar Canada. En afscheid nemen van de hele familie.

Zien we elkaar ooit weer? Nee, vader Andries Hovinga, broer Jan Hovinga en ook opa Hovinga zijn overleden, toen Durk en Sjo in Canada waren.

De reis op de stoomboot duurde een aantal weken. Ik ben vergeten hoe lang. Het was hun huwelijksreis, waar beiden erg van genoten hebben.

Ik vergeet nog te vertellen, dat de dure reis naar Canada door mijn moeder betaald is. Na haar trouwen ging ze met haar man emigreren naar Canada. Misschien kwamen ze wel nooit weer terug in Nederland. Om die reden heeft mijn mama Sjo toen haar erfdeel opgevraagd en de reis voor hen beiden naar Canada betaald.

Heeft ze 2 jaar later, toen ze teleurgesteld terugkwamen, daar spijt van gehad? Daar heeft mama Sjo het met mij nooit over gehad.

En dan de 2 jaren van jullie pake en beppe in Canada. De chronologische volgorde van de plaatsen waar ze gewoond hebben, die weet ik niet. Ik ken alleen de verhalen, die mijn mama mij verteld heeft. De namen Quebec, Montreal, Winnipeg en Edmonton en Neerlandia klinken mij vertrouwd in de oren. Volgens mij noemde mama mij deze plaatsnamen.

Was het in Quebec of in Montreal waar zij door de emigratiedienst opgevangen werden? Ik weet het niet.

Wel dat ze na aankomst in Canada een treinreis gemaakt hebben, die erg lang duurde, voordat ze op de plaats van bestemming aangekomen waren. Volgens mij hebben ze meer dan een week dag en nacht in de stoomtrein gezeten.

Maar wat een teleurstelling. Die hele school, waar Dirk Visser als onderwijzer aan het werk zou gaan, die bestond niet. Door die meneer van der Ark was Dirk Visser bedonderd.

Wat moest hij gaan doen om aan de kost te komen? En dat is nu juist iets wat ik vergeten ben.

Bij mij komen nu verhalen naar boven die mijn mama ons vertelde. Dat zij midden in de bushbush woonden, midden in het oerwoud.

Dirk en Sjo woonden daar samen met een aantal vrijgezelle mannen in één huis, een blokhut.

Dirk moest lopend ergens naar toe. Maar hij verdwaalde in de rimboe.

Een hele nacht heeft hij doorgelopen en laat in de ochtend kwam hij dodelijk vermoeid weer tevoorschijn.

De avond daarvoor, toen hij niet thuis kwam, zei een oude vrijgezel tegen de pas getrouwde Sieuwke: 'Als je man niet weer terugkomt, is dat niet erg. Dan trouw ik met je.' Ik zie mijn mama Sjo nog griezelen, toen ze dat aan ons vertelde.

Een ander verhaal van mama Sjo.

Ze woonden in een klein huisje midden in een groot bos. Geen werk en dus geen geld om in hun levensonderhoud te voorzien. Nergens was werk voor papa Durk te vinden.

Van hun laatste geld kochten ze een oude breimachine. Geld om wol te kopen, hadden ze niet. Oude gebreide onderjurken van mama Sjo werden afgekluwd en van het garen werden sokken gebreid, die Durk verkocht aan vrijgezelle houthakkers, die daar in de rimboe werkten.

Ja, mijn papa en mama woonden midden in de rimboe, zoals mijn moeder dat vertelde, toen ze plotseling verschrikkelijke kiespijn kreeg. Geen dokter en al helemaal geen tandarts te bereiken. Nee ze woonden ver van de bewoonde wereld.

Toen de pijn 's avonds niet meer te harden was, heeft mijn vader een stalen breipen in de kachel gehouden, net zo lang tot het uiteinde roodgloeiend werd. Toen heeft hij heel voorzichtig met die rode breipen de zenuw van die verrotte kies dood gebrand.

Dat deed volgens mijn mama heel, heel erg veel pijn, maar slechts kortdurend. En de kiespijn? Die was helemaal voorbij.

Elke zondag was een feestdag. Ze gingen dan samen naar de kerk, waar veel Nederlanders bij elkaar kwamen. Ze bleven dan de hele dag in de kerk, waar ze ook met elkaar aten. Niet alleen de kerkdienst was belangrijk, ook het onderlinge contact met mede-emigranten.

Dirk en Sjo gingen ook wel met vrienden naar het huis van die mensen. Mama vertelde vaak dat toen ze net zwanger was van mijn oudste broer Jan, ze na kerktijd naar het huis van hun vrienden gingen. Bij binnenkomst rook mama de lekkere etenslucht. Kwam het daardoor of was het de reden dat ze zwanger was? Ze ging van haar stokje. Ze viel flauw.

*Vrienden van de kerk.
Stom van mij dat ik nooit aan mijn moeder naar de namen
van deze mensen gevraagd heb.*

*Onze grote vriend en
hulp in Canada. Hissies
vissers.*

*Gelukkig heeft mijn moeder bij deze foto wel opgeschreven,
wie naast haar man, mijn papa Dirk staat.*

Een ander keer ging papa Dirk alleen naar de kerk. Mama Sjo wilde graag mee, maar ze hadden maar één nickeltje, een zilveren muntstuk. In de kerk werd gecollecteerd met open schalen. Iedereen kon zien, wat je in de collecte deed. Mama Sjo wilde zich niet schamen. Liever bleef ze thuis.

Ja, vertelde ze vaak: ‘Bidden voor ons dagelijks brood, dat deed je daar echt.’ Hebben mijn papa en mama daar in Canada honger geleden? Dat weet ik niet. Heeft mijn moeder mij nooit verteld. Wel dat ze te eigenwijs waren om bij de diaconie aan te kloppen. Dat was een schande.

Daar in de binnenlanden van Canada hebben ze een aantal maanden veel rondgezworven. Van het ene dorp (gehucht) naar het andere, waar maar geld te verdienen was.

In die tijd werd mijn moeder Sjo zwanger van haar oudste zoon.

Geen vast werk, geen vast inkomen en toch een baby op komst. Volgens de verhalen van jullie beppe Sjo woonden ze in die tijd in een blokhut, midden in de wildernis. Dus wel een eigen onderkomen. Maar medische verzorging was nergens in de buurt te bekennen. Een oude buurvrouw zou mama tijdens de bevalling bijstaan.

Toen broer Jan op 18 februari 1929 in de buurt van Winnipeg werd geboren, vroor het hard. Zijn ouders hadden geen geld om gordijnen voor de ramen te kopen. Maar dat was niet erg, want inkijk was er niet. Nee, de ijsbloemen stonden duimendik op de ramen.

De baby was volgens de baakster erg, erg klein. Mama Sjo vond van niet. Maar ze vond het goed dat in de hutkoffer, die als wieg gebruikt werd een extra kruik werd gelegd. De baby moest wel warm blijven.

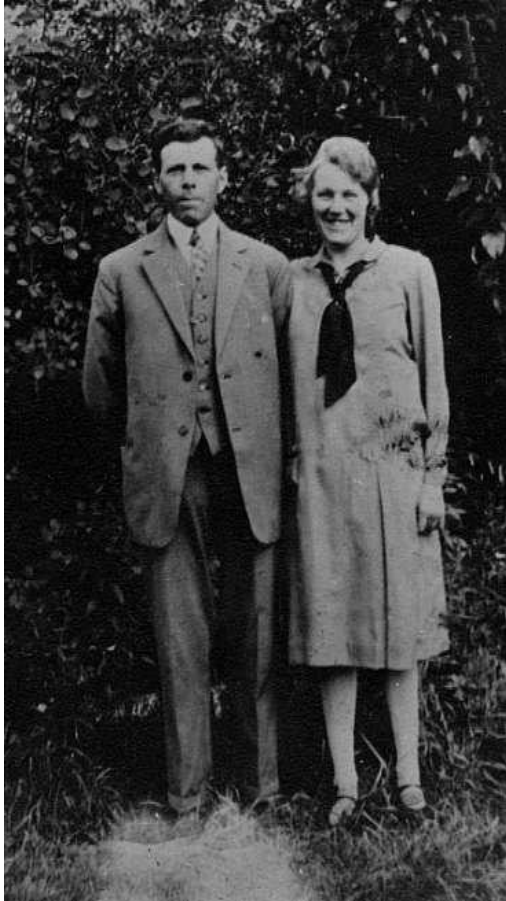

Hoe oud was baby Jan hier?

Is deze foto gemaakt toen zijn papa Dirk Visser al in de fabriek werkte?

Ik denk het wel. Want er was nu geld om foto's te maken.

Op deze foto's is te zien, dat mijn papa Dirk en mama Sjo het in Canada eindelijk goed naar hun zin hadden.

Na een eerst erg moeilijk jaar, lag de toekomst voor hen open.

Nu weet ik niet precies de naam van het dorpje, maar was het Neerlandia?
Ik kan me vergissen.

De bewoners van dat dorp wilden graag een eigen dominee. Maar geen predikant in heel Canada wilde bij hen, in die afgelegen prairie, dominee worden. Deze gemeente vroeg aan onze papa Dirk Visser of hij voor dominee wilde studeren. Zij zouden dan zijn studie betalen, op voorwaarde dat hij later in hun dorp hun dominee zou worden. Papa Durk wilde dat maar al te graag. Zo'n aanbod krijg je maar één keer in je leven. Maar het probleem was dat in Canada geen universiteit was, waar je deze studie kon doen. Je moest dan de grens over naar de Verenigde Staten van Amerika.

Alles werd geregeld. Papa en mama zouden een tijd lang naar de VS gaan en als papa geslaagd zou zijn voor zijn diploma als dominee, dan zouden ze teruggaan naar het dorp, naar de gemeente die zijn studie betaald had.

Bij de grensovergang tussen de Canada en de VS kregen papa en mama problemen.

Dirk Visser mocht wel de VS binnen, maar Siewuke Visser-Hovinga werd bij de grens gekeerd. Volgens mijn mama, vertelde ze ons altijd, sprak zij de Engelse

taal niet voldoende. Om die reden kreeg zij een tolk. Dat was een Duitser, die slecht Nederlands sprak. Ook had hij een hazenmond, waardoor hij niet duidelijk verstaanbaar was. In ieder geval, mama begreep hem niet goed. Mama Sjo heeft daar bij de grens een keer ja gezegd, terwijl het nee had moeten zijn.

De vraag was of mama weer mee terug zou gaan naar Canada wanneer papa zijn diploma voor dominee had gehaald. Mama had natuurlijk ja moeten zeggen, maar deze Duitse tolk zei dat mama nee moest zeggen. De douanemensen van de VS dachten toen dat papa en mama vanuit Canada naar de VS wilden emigreren. En dat mocht niet.

Zelf begrijp ik dit niet zo goed. Papa Dirk had deze fout toch kunnen herstellen? Of mocht dat niet? Waarom moest mama een tolk hebben? Haar man Dirk had toch ook alles voor haar kunnen vertalen en de juiste antwoorden kunnen geven?

Daarna moesten ze terug Canada in. Weer naar Neerlandia? Ik weet het niet. Wel ken ik het verhaal dat papa Durk eindelijk vast werk kreeg. Op een fabriek. Ik weet niet in welke stad dat was.

In die tijd was er veel werkeloosheid in Canada. Elke dag stonden lange rijen werkeloze mannen voor de gate (de poort) van een fabriek.

Als je eerst maar door die gate was, dan kon je wel werk krijgen. Op zekere dag kreeg papa Dirk hulp van iemand van de kerk, die in die fabriek werkte.

‘Kom maar met me mee, dan gaan we samen door een andere ingang de fabriek binnen en dan moet je je daar melden, in dat kantoortje.’

Papa Dirk naar binnen en in zijn nette kleren vroeg hij om werk.

‘Dat kan wel’, kreeg hij als antwoord, ‘ik heb nog een schoorsteenveger nodig.’

Die avond kwam papa Durk met heel vieze kleren aan, dolgelukkig bij mama Sjo weer in huis. Eindelijk werk.

Het duurde niet lang of papa werd bevorderd. Hij kreeg een kantoorbaantje en deed administratief werk.

Een eigen huisje, een baby, vast werk, voldoende geld om te kunnen leven, ja dat zijn de gelukkigste maanden van Durk en Sjo in Canada geweest.

Onze grote vriend en
hulp in Canada ~~lijst~~
vissers. hiernaast het
huisje waar we de mooiste
maanden in hebben gewoond
in Canada

En toen sloeg het noodlot toe.

Vanuit Nederland kwam een brief waarin stond dat de vader van mama Sjo overleden was.

Even later weer een brief. Haar broer Jan ook overleden. Beide aan de Spaanse griep, zei mama altijd tegen ons. Maar het was niet de Spaanse griep, want die heerste veel jaren eerder hier in Nederland. Wel zijn beide mannen aan dezelfde besmettelijke ziekte overleden. Binnen een paar dagen, nadat ze ziek werden. Ook opa Hovinga is toen aan deze besmettelijke ziekte overleden.

Weer kregen ze een brief. Ook zus Jantje was ziek.

Heel begrijpelijk dat mama Sjo in alle staten was. Straks is mijn hele familie dood en ik heb geen afscheid van hen kunnen nemen.

Juist in deze tijd hoorde papa over een collega onderwijzer, hoe het hem gelukt was om terug te keren naar Nederland.

Bij de emigratiedienst had hij zijn verhaal verteld en gratis een ticket naar Nederland gekregen, om reden dat hij bedreigd had, zijn hele verhaal met de namen alle betrokken mensen in de Nederlandse kranten te publiceren.

Papa Dirk is toen ook naar de immigratiedienst gegaan en heeft met hetzelfde bedreigd.

Ze beloofden hem dat hij binnen een week een benoeming aan een school in Canada zou krijgen.

‘En uw vrouw dan?’ was de vraag.

‘Nu,’ antwoordde papa Dirk, ‘als ik volgende week hier werk krijg op een school, dan gaat mijn vrouw alleen op familiebezoek naar Holland en blijf ik hier.’

Maar binnen een week kregen papa en mama via de post 2 gratis tickets naar Nederland toegestuurd.

Terug in Nederland zei papa Dirk: ‘Ik ben terug in Nederland in het bezit van één zoon en één dollar.’

Ja, op zo’n manier terugkomen in het dorp Anjum, dat gaf dat wel de nodige spanningen.

Gelukkig kregen mijn vader en moeder voorlopig onderdak bij de ouders van mijn vader.

En mijn moeder was toen ook nog in verwachting van haar tweede zoon Andries.

Wat miste mijn moeder Sjo haar vader erg. Ook haar broer en haar opa.

Dat inwonen bij de ouders van Dirk heeft niet lang geduurd. De eerste de beste keer dat mijn vader na zijn mislukte reis naar Canada solliciteerde, kreeg hij op 1 maart 1930 een benoeming als onderwijzer aan de lagere school op Kollumerpomp.

Foto van mijn pake Jan Visser en mijn beppe Aaltje Visser-Dijkstra in het jaar 1930, toen mijn ouders bij hen inwoonden.

*Pake en Beppe
Visser*

Op deze foto zien mijn pake en beppe eruit, zoals ik ze als kleine jongen gekend heb.

AKTE VAN BENOEMING

VOOR DE(N) ONDERWIJZER(ES) AAN DE SCHOOL MET DEN BIJBEL

TE Kollumerpomp.

Het Bestuur der Vereeniging tot Stichting e. i. v. 1)
Standhouding van Scholen, met de Bijbel te
Kollumerpomp

te Kollumerpomp, A 264,

heeft met ingang van 1 Maart 1930 voor vast ²⁾
voor het tijdvak van 19 t/m 19

benoemd tot Onderwijzer(ES) aan de School met den Bijbel te Kollumerpomp, A 264, ³⁾
uitgaande van genoemde ^{vereeniging} ~~instelling~~
Dirk Visser Jzn ⁴⁾

wonende te Anjum en zulks op de hieronder
volgende voorwaarden.

1. Dat de Onderwijzer(ES) instemming betuigt met den grondslag en het doel der
vereeniging (~~instelling~~), uitgedrukt in hare statuten en verklaart door onderteekening zich
in zijn (~~haar~~) schoolarbeid daaraan te binden.

2. Dat ^{hij} ~~zij~~ als salaris zal ontvangen de jaarwedde (wedde) overeenkomstig de wet,
verhoogd met f 700.- 's jaars voor het bezit van het diploma van den Schoolraad ~~of een~~
~~daarmee door het Bestuur gelijk te stellen Kweekschool diploma~~, welk salaris ^{hem} ~~haar~~ telkens
op den laatsten werkdag der kalendermaand zal worden uitbetaald. Bij ontslag wordt het
salaris uitbetaald tot en met den dag, voorafgaande aan dien, waarop het ontslag ingaat.
Bij overlijden wordt het salaris uitbetaald tot en met den dag van overlijden. Bij overlijden
vóór het ontslag of bij pensionneering wordt, in het eerste geval aan de eventueele
weduwe ^{en} ~~of~~ de minderjarige kinderen, in het laatste geval aan de(n) gepensioneerde zelve(n),
een gratificatie, gelijk aan een maand salaris, uitgekeerd.

3. Dat het verlof tot afwezigheid wegens ziekte, militaire plichten enz. door het
Bestuur wordt verleend met inachtneming van de regelen, gesteld bij den algemeenen
maatregel van bestuur, bedoeld in art. 30, derde lid, der Lager-onderwijswet 1920 ⁵⁾.

4. Dat ^{hij} ~~zij~~ geen handel of nering mag drijven of enig beroep, behalve het geven
van onderwijs, uitoefenen. Voor het bekleeden van eenige betrekking bij het onderwijs,
behalve het Onderwijzer(ES) zijn aan deze school, heeft ^{hij} ~~zij~~ ook de toestemming van het
Bestuur noodig.

Heden heeft God in
Zijn heerlijkheid op-
genomen onze innig
geliefde moeder en
grootmoeder
Romkje van Boerum
in de ouderdom van
75 jaar, sedert 29 Juli
1929 weduwe van An-
dries Jans Hovinga.
Zij is een lichtend
licht voor ons ge-
weest.
De diepbedroefden:
Anjum:
Wed. J. Hovinga-
Holwerda
Kollumerpomp:
S. Visser-Hovinga
D. Visser
Anjum:
J. Visser-Hovinga
K. Visser
en kleinkinderen.
De teraardebestelling
zal plaats vinden op
Maandag 10 Dec. a.s.
vanuit het lokaal der
Geref. kerk.
Anjum, 5 Dec. 1951.

Op 6 maart 1928 trouwden Dirk Visser en Sieuwke Hovinga.

Op 1 maart 1930 kreeg Dirk een benoeming als onderwijzer op Kollumerpomp.
Die hele reis naar Canada heeft maar kort geduurd.

Al met al nog geen twee jaar.

Tot slot van dit verhaal over de reis van mijn ouders naar Canada.

Mijn broer Jelle en zijn vrouw Gardy hebben een aantal jaren geleden een reis gemaakt naar Canada. Zij hebben daar mensen opgezocht, die onze papa en mama nog kenden uit de tijd, toen zij in Canada waren.

Jelle vertelde mij later dat de kinderen van toen, die Durk en Sjo in die jaren 1928 – 1929 meegemaakt hadden het volgende aan hen vertelden:

‘Dirk Visser was een geweldige man. Bijzonder sympathiek. Maar voor jullie moeder Sjo, voor die vrouw had een standbeeld opgericht moeten worden.’

Een paar weken geleden kreeg ik onderstaande foto toegestuurd. Een nicht van mij had op het graf van mijn ouders een bloemenmand gevonden met in de bloemen een brief in plastic verpakt. Iets heel bijzonders, die brief van een oud leerling, die **66 jaar** na het overlijden van zijn schoolmeester nog een korf met bloemen op zijn graf zet. En dan die brief van hem of haar.

Bedankt voor de mooi.e schooljaren
 Dat waren voor mij klas 3 en 4
 Toen 8 en 9 jaar.
 Op gelovig gebied
 zeer te aanvaarden kinderlijk
 Op net ogenblik veel verdriet, maar
 terugdenkend aan mijn schooltijd bij meester Visser
 dat zijn voor mij waardevolle jaren geweest
 ook voor mijn verdere leven.
 Dankzij u heette het met recht "de school met de bijbel".
 Hoe vaak hebben wij niet met u Psalm 68 vers 10 gezongen
 Toen klakkeloos
 Nu waardevol
 Dank daarvoor.

R.B.

Psalm 68 vers 10

Geloofd zij God met diepst ontzag!
 Hij overlaadt ons, dag aan dag,
 Met Zijne gunstbewijzen.
 Die God is onze zaligheid!
 Wie zou die hoogste Majesteit
 Dan niet met eerbied prijzen?
 Die God is ons een God van heil;
 Hij schrijft ons "heil" op 't oed' bid, zonder peil,

Psalm 68 : 10

Geloofd zij God met diepst ontzag!
Hij overlaadt ons dag aan dag
Met zijne gunstbewijzen.
Die God is onze zaligheid:
Wie zou die hoogste Majesteit
Dan niet met eerbied prijzen?
Die God is ons een God van heil,
Hij schenkt uit goedheid zonder peil
Ons 't eeuwig, zalig leven.
Hij kan en wil en zal in nood,
Zelfs bij het naad'ren van de dood,
Volkomen uitkomst geven.

Ik ben nu druk bezig om uit te achterhalen welke man of vrouw achter die initialen R. B. zit.
Dat moet al een oud iemand zijn. Ik heb twee namen gevonden van iemand die het zou kunnen zijn, maar jammer genoeg heb ik hun adressen nog niet.

Hieronder plak ik een aantal foto's die mijn broer Jelle in Canada gemaakt heeft.

